

ВІСТНИК

УКРАЇНСЬКОГО

ЖИТТЯ

На правах рукопису

Ч. 2

ДО ВІДОМА ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОГО СОЮЗУ !

Ми одержуємо запити з місць, від членів Союзу з проханням поінформувати про причини радикальної зміни у Проводі Українського Національно-Державного Союзу.

Доводимо до відому про олідуєче :

1. Як відомо Український Національно-Державний Союз повстав на базі Організованої Української Громадськості.

2. Організована Українська Громадскість складалася : з Великоукраїнської нової еміграції, Західноукраїнської еміграції та еміграції 1920-х років, що вийшла на чужину під прапором Української Народної Республіки.

3. Помітно необхідности розв'язання практичних завдань, які стояли перед Організованою Українською Громадскістю, малося на увазі створити передумови до політичної діяльности серед еміграції і об'єднати суспільні і політичні елементи під прапором національности і державности, перетворивши Організовану Громадскість в політичну у організацію.

4. З мотивів загально-політичного стану нової політичної еміграції і завдань внутрішньої політики практичний Провід /Управу Союзу / на Першому 3'їзді Українського Національного Державного Союзу було передано в руки Старої і Західноукраїнської еміграції.

5. Ні Організованій Українській Громадськості в доз'їздівський період, ні УНДС за останній рік його роботи не пощастило добитися розв'язання основних проблем щодо зовнішньої і внутрішньої політики, це привело до ухвали Проводом Союзу УНДС резолюції з попередженням Державного Центру про перехід УНДС до пасивної підтримки Уряду в разі невиконання ним вимог УНДС щодо внутрішньої і зовнішньої політики / Постанова Президії Ради і Управи УНДС від 21.4.1947 року /.

6. Таку позицію частина Управи Союзу, переважно з старої еміграції, внутрішньо не сприйняла і, прийшовши на Другий 3'їзд УНДС у більшості, добилася обрання нового керівництва з переважачою більшістю з старої еміграції.

7. Великоукраїнська нова еміграція, що вийшла організовано з Великої України і відіграла ведучу роль в організації Організованої Української Громадськості, а так само і УНДС чекає нової політичної і тактичної лінії, яка б задовольняла вимоги сучасного моменту. Появу такої лінії вона вітала би і ладна була би підтримувати її політично і практично. В разі ж відсутности такої програми вона змушена буде перейти до опозиції в середині Союзу, прагнучи й далі до зовнішньої і внутрішньої єдності організації і перетворення складових частин Союзу в одну органічну цілість.

8. Всі члени УНДС, для яких попередній Провід Союзу зберігав авторитет, закликаються до лояльного ставлення до УНДС як до організації і активної розбудови його в практичній ділянці і в усіх галузях життя й потреб Союзу.

9. Західноукраїнська частина бувшої Організованої Української Громадськості, не досягнувши поставленого завдання перейти органічно до нової лінії, відмовилась брати участь в керівних органах Союзу, ставши так само до активної роботи в Союзі на практичних ділянках рядових членів Союзу.

10. Таким чином треба вважати, що політичну відповідальність за подальшу діяльність УНДС несе, із бувших груп Організованої Української Громадськості, група, іменована Старою еміграцією, яка вийшла на еміграцію під прапором УНР.

Провід Нової Організованої
Великоукраїнської Громадськості.

Жовтень 1947 р.
Франкфурт н/М.

МАЙСТРИ СОЦІАЛІСТИЧНОГО ГОЛОДУ

Посула весни і літа 1946 р. в Україні поставила цю найплодючішу й найбагатішу природними ресурсами країну перед загрозою голоду. Знаючи, що без хліба воювати не можна, вже з липня минулого року більшовики знизили свій занадто високий тон в переговорах з західними великоддержавами і несподівано виявили деяку схильність іти на поступки. Листо було, кажучи по-московському, що "голод не тютка"! Восени со-ветські продовольчі органи з напругою викочували з колхозників цуди / вже не тони й центнери, як колись! / збіжжя, а большевицька преса гістерично підбадьорувала до хлібоздач і картала тих, хто саботує здачу хліба "соціалістическому государству" і приховує від нього натур-фонди. З другого боку, наполягалося на УНРРУ, щоб не припиняла поста-чання борошном і товщами Донбасу, шахтарі якого виживлялися в основ-ному з цих благодійних подарунків " гнілої експлуататарской системи капіталізма". Одгочасно провадилися зашастункові переговори про пози-ку в США, спочатку - 6 мільярдну, а потім все меншу, нарешті - лише " голодну " 25 -мільйонову, що все ж таки перепалася, бо дяді Саму об-ригло панькатися з портнером, який робить пристійне обличчя при нечес-ній грі. Справа закупити за посередництвом свого югославського прислуж-ника Тіто 200.000 тон пшениці теж не вдалася. Отже, демонстративно-полі-тична поставка Франції з України влітку минулого року 500.000 тонн пше-ниці не могла вже затулити факта надзвичайних харчових труднощів в "щасливій, квітучій УССР", на яку щедро світить не тільки натуральне сонце, а також і не менш пекуче штучне сонце сталінської конституції.

Повесні 1947 вже атрете за советської влади країна переживала страшний апокаліптичний голод. Вперше це трапилося в 1921 р., коли Україна, особливо її південна степова частина, ще продовжувала чинити збройний опір окупантам-більшовикам. В 1919-20 р.р. продовольчі заго-ни червоної Армії і ЧК "видачали" в порядку продрозв'язки хлібні запаси попередніх років в українських селян і козаків, щоб нагодува-ти зголоднілу московську північ. Відомо, що для степової України стра-хові резерви харчів завжди конечно потрібні з огляду на періодичну по-суху, що є найбільшою і важко передбачуваною загрозою причорноморсько-озівський безлісних теренів. Так і сталося це нещастя в 1921 р. Коли в кінці літа того року попалені спекою степи губерній України - Кате-ринославської, Симферопільської, Миколаївської, Одеської і Олександрів-ської - не дали хліборобам нового врожаю; привезти ж не було звідки, бо й сусідні - Тамбовська, Полтавська, Курська, Харківська і Воронізьська губернії та Кубано-чорноморський край самі ледве животіли, а старого хліба запасів вже не було, - то мільйони українських селян загинули від голодної смерті, черевного й висипного тифу, холери і різних шлун-кових захворювань, виснаження. "Кремлівський мрійник" - Ленін вико-ристав це народне горе як підставу для того, щоб пограбувати й розпо-дати за кордон церковні речі, ніби для допомоги "голодуючим Поволж-ж" / не України! / Харчову підтримку Україні подала тоді лише амери-канська благодійна організація АРА, що відживлявала безпритульних ді-тей по дитячих будинках, постачала голодуючу інтелігенцію міст пакун-кам з харчами і т.ін. Але не пройшло й року, як большевики відмовилися від допомоги АРА, як вже "непотрібної", а насправді тому, що спо-стерігання України американцями-уповноваженими АРА порушувало прав-доподібність соціалістичного міражу "Росії у мряді" / вислів по-кійного Г. Уелса/.

Голод 1921 р. зламав спротив України большевицькій окупації. Кремлівські диктатори засвоїли цю науку в и к о р и с т а н н я голоду, як способу приборкання неслухняного населення окупа-них колоній червоної Москви. Коли колхозний тотальний грабунок, роз-початий в 1929 р. настовхнувся на стихійний опір українських селян, що не хотіли задурно працювати, як нові кріпаки на нових панів - то

восени 1932 р. з Москви було дано директиву генеральному секретареві ЦК КП/б/У Косіору організувати голодування українських селян, щоб загнати їх голодом до колхозів, примусити працювати "на наші, не своїй / вже усуспільненій! / землі" і віддавати "добровільно" весь продукт своєї праці, за винятком злиденного пайка, — "соціалістичній" державі. Штаб більшовицької партії в Україні наказав всім своїм надзвичайним уповноваженим по хлібозаготівлях виконати надмірно збільшений план за всяку ціну, швидко й повністю, — "взяти у селян весь хліб, навіть з кров'ю, коли це потрібно". Уже перед Різдом у всіх селян всієї України було витрушено з комор і сусіків все борошно, крупи й зерно, навіть насіннєве. Елеватори були переповнені вщерть хлібом. За браком місця, збіжжя перекоували будьде, і воно масами від того поувалося. З чорноморських портів тисячами тонн експортувалася українська пшениця по демпінгових цінах за кордон, засвідчуючи тим нечувано-блискучі раптові досягнення "соціалістичного сільського господарства". До влади в Німеччині приходив Гітлер, і більшовики передбачали повесні 1933 р. збройний удар з німецьким нацизмом. Адже кінчався десятирічний термін їх торговельної угоди з Німеччиною після Роппало, за якою вони постачали Німеччину дешевою сировиною. Кінець цієї угоди визначав і кінець репараційних платежів Німеччини Аліянтам за пляном Дауеса. А це визначало неминучу війну. Більшовики сміливо вчиняли деструкцію європейського і світового господарства. Спустошена й знесилена голодом Україна — пляцдарм очікуваної війни — мусила бути доведеною в 1933 р. до такого стану, щоб стала не джерелом постачання харчів і сировини для нових окупантів її, а нестерпним тягарем. Лише майбутні історики певно встановлять, чому все ж таки не вибухло війни в 1933 р. Оскільки ж її не було, то більшовики досягнули лише першої мети: тотального колхозного покріпачення українського селянства.

Вже під новий 1933 р. селяни в багатьох областях України не мали хліба, навіть ямінного, і перейшли на харчування картоплею й буряками. Але і тої їжі скоро забракло. Повесні 1933 р. хлібороби примушені були вже споживати кору з дерев, замість хліба. Макуха вважалася дорогішими ласощами. Слабіші люди опухали і вмирали. Лікарям було наказано реєструвати, що це випадки смерті від "авітамінозу" / хіба може бути голод в "квітучій" УРСР?/. Міцніші люди кидали все — жінку, дітей, зруйноване господарство і вдавалися в мандри до міст, де можна було купити через знайомих пару хлібів або випрохати як милостиню шкорину, простоявши півдня біля черги до хлібної крамниці. З Ленінграду надсилали тамешні мешканці своїм рідним в Україні пакунки з українським цукром і борошном. Московський "пролетаріат" теж не голодував. В травні 1933 р. тисячі виснажених, обдертих і завошивлених жебраків-селян і селянок з дітьми вмирали / при повній байдужості до них "робітничо-селянського уряду" / по вулицях міст України, де вони шукали і не находили собі порятунку, а вранці, на світанку, їх трупи вивозилися міліційними вантажними автоми в яри за містом; там їх навалом слядалося і присипалося землею. Батьки по селах вбивали, варили і їли своїх дітей; діти — старих батьків. Лікарям було заборонено заактовувати випадки голодності / хіба є така хвороба в загально відомих європейських підручниках хвороб?/. Преса аж гула від вихвалень грандіозних досягнень "соціалістичної системи" сільського господарства. Більшовики рішуче одкинули пропозицію американських благодійних організацій — прийти на допомогу голодаючим в Україні, бо в цьому вони не вбачали жодної потреби для "квітучої" УРСР. Своему ж підвладному населенню комуністичні функціонери пояснювали, що голодують лише ті кулаки й підкулачники, "вороги народу", котрі не хочуть працювати, і що це цілком нормально з огляду на "справедливу" комуністичну засаду — "не трудящийся — да не

Надлюдськими зусиллями виснажені рештки селян, з допомогою засівних і зборочних бригад міського населення, перебороли голод 1933 р., зібравши весь на диво щедрий врожай того року. Потім "гаряче любіми" диктатор опасливив упокорених селян дозволом мати власну карову / одну ! / і 0,15 га присадибного городу / не більше ! /. Оскільки війна з німецькими фашистами відкладалася, недоцільно було далі виморювати голодом українське населення, — від цього ж могло зазнати шкоди блискуче "соціалістичне будівництво" і масовська вавилонська вежа могла завалитися недобудованою. Люди одержали відносний перепочинок на декілька років.

Німецький наступ 1941 р. на Україну йшов такими несподівано бравурними темпами, в супереччя обіцянкам "генералісімуса" воювати лише "малою кров'ю" і "на чужій території", — що большевики не встигли організувати нового всеукраїнського голоду, хоч би в такому ж масштабі, як було в 1933 р., хоч як вони прагнули цього. Зивезти весь хліб з України за Волгу не було можливості, бо майже вся територія України потрапила під німецьку окупацію ще перед кінцем збирання врожаю. Знищення елеваторів і харчових склепів, псування сільськогосподарських машин, щоб не дати зібрати врожай, вирізування й вигін всієї худоби з України, витранспортування всіх тракторів і т.ін. вчинили величезні руйнації в українському сільському господарстві, але не могли цілком перешкодити селянам і селянкам України застатися достатньою кількістю харчів на зиму 1941-42 р. і насінням на посів наступного року. Руїна війни найбільше спустошила українські села в другій фазі її — в період відступу німців і нової окупації України большевиками в 1943-45 рр. ~~Знову~~ в цей період тотально випалювано села / знищено 28.000 сіл з понад 2.000.000 хат / і вивозовано людей і худобу до Німеччини / всього Україна втратила за війну 7,5 мільйонів великої рогатої худоби, 3,3 мільйонів коней, 9,3 мільйонів свиней, 7,3 мільйонів овець і кіз і 59,2 мільйонів хатнього птаства /.

Погром України, вчинений солідарно і однодушно нацистами і комуно-фашистами, довів цю країну до стану спустошення, винародовлення, адичавіння і злиднів, нечуваних з часів татарської навали XIII ст. На Великій Україні тепер нема де людям жити / багато живуть в земляних ворах / нема чого їсти, бо бракує худоби і нема чим хліб робити / жінки лопатами копають лани або тягнуть на собі колхозні плуги на оранці / нема в що вдягтися та взутися / ходять майже нагі, як у "раю" /. В першому році після війни — 1945 р. такий стан большевицька пропаганда натурально пояснювала неминучою післявійськовою розрухою. Напружені зусилля сільської людності в тяжких надзвичайно тяжких умовах організувати врожай 1946 р. були в корені підрізані згаданою посухою весни — літа минулого року. Напровесні 1947 р. по селах України не тільки не було вже чого їсти, а бракувало навіть, чим обсіватися. Повторився апокаліптичний голод 1933-го року.

Між тим протягом цілого року, починаючи з першої сесії УНО в лютому 1946 р., взаємні між урядом диктатора С а т а н а л і н а і демократичними державами західного світу раз-у-раз погіршувалися. Большевики вже одверто трактують своїх недавніх тимчасових "союзників", як нових ворогів з кола "капіталістичного світу". Одним з місць можливого нового воєнного розиграння яскраво намічаються Балкани, Близький Схід і знову ... Україна.

Отже большевикам треба поспішати, щоб підготувати український пляндарм до нового туру "імперіалістичних війн і пролетарських революцій". Для цього треба тепер же, ще поки не хінчився 1947 р., "викачати" у селян весь чисто хліб, аж до насіння включно. Тоді влітку наступного року Україні не зможе вже допомогти ніяка УНРРА. Скупі й облудні газетні замітки в державній пресі УРСР свідчать, що одночасно з відрядженням в УРСР на пост "місцевого диктатора" — генерального секретаря ЦК КП/б/У — відомого ката українського народу — Л.М. Кагановича — почалася шалена кампанія "викачки" від селян їх власних насіннєвих фондів.

" місцевого диктатора " — генерального секретаря ЦК КП /б/У — відомого ката українського народу — Л.М. Кагановича — почалася шалена кампанія " викачки " від селян їх власних насінньових фондів. Безпосередньо цією операцією керував новопризначений на пленумі ЦК КП /б/У 3.ІІ.47 р. секретар ЦК КП /б/У по сільському господарству і заготівлям Патолічев Ніколай, теж відряджений для цієї мети з Москви і " обраний " на пленумі ЦК КП /б/У, разом з Л.М.Кагановичем, членом Політбюро і Оргбюро ЦК КП /б/У. Надзвичайність цих призначень свідчить про надзвичайність завдань і повноважень, що їх покладено на цих майстрів соціалістичного голоду.

В офіційному інформаційному повідомленні ЦК КП /б/У про заплановану для України долю сказано коротко і ясно: " Пленум ЦК КП /б/У ухвалив постанову про невідкладні заходи для підготовки до весняної сівби. Для докладного обговорення практичних міроприємств для здійснення постанови пленума ЦК КП /б/У " Про заходи піднесення сільського господарства в післявоєнний період " вирішено скликати черговий пленум ЦК КП /б/У ". Ця постанова вже видано тиражем в 800.000 примірників самою українською мовою, а скільки ж російською? а де мовами всіх народів СРСР! На таке діло не шодують паперу! / Комуністична преса, за директивами агітпропів, гурагантним гвалтом паперового ентузіазму маскує, як і у 1933 р. / надавши важкий стан сільського господарства України, особливо Великої, і те, куди її мають запропорити " гаряче улюблені і мудрі " теперішні провідники бандити і карні злочинці.

" В колхозах, МТС і совхозах Сталінської області працівники сільського господарства з великим піднесенням обговорюють і схвалюють цю історичну постанову ЦК КП /б/У ". — пише " Правда України " з 4.ІІІ.47 р. / російською мовою 1/. " В агрокабінеті колхоза ім. Тальмана Селідовського району, після колективного прослухування по радіо постанови пленуму, відбулося зібрання колхозників. Колхозник Римац, що виступив, сказав: " Партія ставить перед нами невідкладне завдання — забезпечити таке піднесення сільського господарства, що дозволило б в найкоротший термін утворити в країні достаток харчів і сировини для промисловості і потребних державних резервів / тобто для запланованої війни 1-В.Л. / і ще більше зміцнити могутність колхозного ладу і піднести добробут колхозників і всього народу "... і т.д. Там же в статті, надрукованій за підписом Е.Диченко, депутатки Верховного Совету УРСР, ланкової колхоза " Нове життя " Шоломського району на Київщині, декларується, що " колхозники розцінюють це мудре рішення партії, як винятково важливе міроприємство для зміцнення колхозів, для підвищення врожайності й зросту добробуту трудящих " і т.д. Сама Диченко, ланка якої, за її свідченням, одержала минулого року врожай цукрових буряків на 4,5 га по 520 центнерів з га, — обов'язується в цьому році здобути одразу вже по 1.000 центнерів буряків з га / так! /. Рекорди статистичного спорту!

А між тим, поза цими рекламними агітками першої сторінки газети — ховається величезна всенародна трагедія. В тій же газеті з 12-го лютого, але вже в кінці її, під наголовком " Ширить патрістическое движение за пополнение семенных фондов колхозов из личных запасов трудящихся! " — наведено низку відомостей про те, як у селян викачують " добровільно " / примусово! / їх власне насіння / або харчі? /, бо колхозам його катастрофічно бракує. " Патрістичний почин трактористів бригади Негуторова з вівчанської кої МТС / на Харківщині — В.Л. /, що організувала збір насіння з

особистих запасів для поповнення насіннєвих фондів колхоза ім. 17-ої партконференції, знаходить все ширшу підтримку в колхозах і МТС області. Бюро харківського обкому КП/б/У прийняло спеціальну постанову, що в ній цілком схвалює ініціативу бригади Негуборова. Обком партії закликав всіх трактористів і трактористок, колхозників і колхозниць Харківщини, за прикладом вівчанських трактористів, вносити з особистих запасів збіжжя, картоплю і насіння городниці для поповнення насіннєвих фондів в колхозах і для поширення за цей рахунок посівної площі і т.д. Отже це практично означає, як і повідомляється стриманіше далі, що трактористи і колхозники одривали від свого харчування й жертвували: хто 10 клг. картоплі, хто - стільки ж кілограмів збіжжя, або соевика, або квасолі, або проса тощо. Злидні колхозів досягли такого катастрофічного розміру, що наприклад, забезпечення засіву "добровільно" зібрати в Ровенській МТС насінням 6 га /так і землі вже вихваляється, як не близьке досягнення! Секретар Кіровоградського Обкому КП/б/У - Г.Петров зазначає, що далі і не такі ще будуть досягнення:

"...це - тільки начало. Советские і партійні організації Кіровоградської області прикладає все усилія до тому, чтобы активно поддержать замечательное движение передовых людей села і максимально использовать местные ресурсы для пополнения семенных фондов колхозов" /Правда Укр. 12.11.47/.

Отже, замість того, щоб завезти на спустошену і проїсну голодом Україну насіння з Поволжя або Сибіру, - використовуються "місцеві ресурси"!

Брак для поєву навіть картоплі доходив до того, що 28.XII-46р. міністерство хліборобства і міністерство торгівлі УРСР видали наказ "Про заготівлю верхівок харчової картоплі для засіву в 1947 р.". За цим наказом торговельні організації УРСР мали заготувати до весни 40.000 центнерів цех "верхівок", тобто, просто кажучи, картопляного лушпиння, /обрізки, що залишається при чіщенні картоплі перед кухонним використанням і т.д. 12.11-47 р. згадана газета констатувала, що "Піщеторгі" не дбають про подвійне використання тієї самої картоплі, і для їжі і на посів. У Ворошиловграді замість запланованих 5.100 центнерів лушпиння заготовано лише - 20; в Одесі - 5, а в Києві, Харкові, Дніпропетровську, Сталіно навіть не почали цієї авральної справи. Якийсь функціонер цих справ Ф.Попович пише:

"...Надо решительно покончить с подобной практикой, памятуя, что дело идет о важнейшем участке борьбы за урожай".

При такому харчовому стані України, розуміється, починають шукати вчинки в "недоперевіжкованні" премудрих плянів большевицьких партійних бонз. Газети вже недвозначно пишуть про "відповідальність агрономів за врожай". В перекладі цієї умовної советської термінології на звичайну людську мову - це значить, що будуть знову засуджені і заслані тисячі агрономів і колхозних бригадирів в краї, дуже віддалені від України.

Оплата праці за цією новою постановою ЦК також набуває ультра-потопонних форм, а саме: це буде "оплата праці за їжу і наслідки д-ка м-т". "Это мероприятие, - пише Б.Дяченко, - заставить нерадивых призадуматься і изменить свое отношение к труду в колхозе. Теперь-то они не будут прятаться за чужой спиной" /Правда Укр. 4.11.47/.

Отже, оверд голодних, босих і напівголих людей нині вишукують "лодирей" і "прогульників", з наслідком відомим і єдиним: за судження й заслання. Але всі обов'язані радіти і дуже хвалити цю нову, немислиму "мудру" постанову. Тому "знатний бригадир тракторної бригади Мало-Полішянської МТС /Кіровоградської області/ Гитало заявив:

"Рішення Пленума ЦК/КП/б/ вносить повну ясність в оцінку

нашої праці. Досі однієї праці тракторних бригад у нас бракує, ділаєть однією, без урахування виконання важливіших видів сільсько-господарських праць. Пора нам навчитися рахувати не тільки гектари умовної оранки, а й те, як виконано завдання по основних галузях робіт, в які терміни, обліковувати врожай в обслуговуваних колхозах" /"Правда Укр." 2.III.47/.

Насправді ж, МТС не можуть повноцінно працювати через нечасний ремонт машин, через брак запасних частин, що є поширеним явищем. "На складах і базах предпідприємств / для тракторних плугів З.Л. / ще почти нет," - пише на початку березня 1947 р. / так! / один з директорів МТС Сумської обл. / "Правда Укр." 4.III.47/. В гірше організованих районах, як наприклад, Ровенський район Запорізької обл., машини більше простояють, ніж працюють; через те дуже низька продуктивність праці: керівники МТС часто навіть не знають, де працюють їх машини. "Передовий" Пологівський район тієї ж області "досяг" великих успіхів в ремонті втрачених машин тим, що було надіслано комсомольців для ... збору запасних частин до дворів колхозників ..."

Міроприємство це дало чудові наслідки - колхоз за безпечили себе в повній запасних частинами" /"Правда Укр." 4.III.47/. Читачи це, доводиться припустити, що або двори колхозників являють собою тепер щось вроді технічних склепів, або що геніальні майстри соціалістичного голоду вміють, як фокусники, вилучувати з повітря; бур'яну і взагалі з нічого запасні частини, або що "правдоподібний" характер газетних кореспонденцій совєтської завжди офіційно-оптимістичної преси залишиться тим самим, як і раніше. Барон Мюнхгаузен і Тартарен з Тараскину мають в ХХ ст. в Східній Європі талановитих наслідувачів і відомо-вачів свого безсмертного мистецтва.

Зід повної голодової катастрофи знову, як і в 1933 р., зривала Україну її чудова земля, що щедро родить при умові своєчасних дощів. В той час як Західна Європа виснажувалася влітку цього року від посухи, - на схід від лінії Керзона йшли весь час щедрі дощі. Тому врожай вдавнявся понад звичайний. Комуністичні погоняйли задумалися в першу чергу над тим, як викачати цей врожай у селян, бо хліб-то є найважливіша стратегічна сировина, а колхозники вже привчилися жити без хліба. Не минуло ще червень місяця і щериця ще досягала на ланах, як відбувся 23-26.VI-1947 Пленум ЦККП/б/У, що займався виключно питанням збору врожаю та хлібозаготівлі. Похвальність і зажерливість більшовиків одверто проявилися в "вказівках" оберпогоняйли Л.М.Кагановича, що "треба усі ці роботи провести в максимумі строків і зібрати врожай без втрати, з першого дня збирання приступити до хлібозаготівлі - першої священної заповіді кожного колхозника" /Радянська Укр. 29.VI.1947/. Отже, Л.М. Каганович клопочеться над тим, щоб одержати хліб у колхозників раніше, ніж вони самі почнуть його їсти. Другою турботою цього райхскомісара є те, щоб селяне не з'їли свого хліба біляд, ніж дозволено їм, щоб вони не вмерли з голоду. "Радянські заготівельні органи повинні підвищити державну дисципліну в хлібозаготівлях, не допускати порушення податкової дисципліни, проводити рішучу боротьбу з усякого рода спробами антидержавних дій, спрямованих на зрив виконання плану хлібозаготівель". Л.Каганович передбачає, що голодні колхозники будуть красти колоски, - тому він настановляє своїх підкачків: "Треба провести рішучу боротьбу з розкраданням зерна, організувати старанний облік його і зберігання на складах. На всіх зібраних площі слід проводити отарання зрізання колосків кінцями й ручними граблями, а також збирання колосків вручну, широко

залучаючи до цієї роботи, поряд з дорослим населенням, також підлітків піонерів" / Там же /.

Постанови цього Пленуму "Про збирання врожаю"; "Про заготівлі хліба" дуже просторі, з наміром передбачити все чисто до дрібниць, є не лише зразками бюрократичної большевицької "аракчаїщини", але й дають лещо для зрозуміння сучасного стану сільського господарства в Україні.

З цих постанов, насамперед, з'ясовується, що самі большевики сподіваються "відновити протягом трьох років - 1947, 1948 і 1949 рр. по задовому збору довоєнний рівень виробництва зерна. Це значить, що сільське господарство України нічи значно відстає від передвоєнного рівня і що нема жодної надії сподіватися швидко його повернення хоч би до передвоєнного стану. Тому для відзначення "досягнень" весняної сівби 1947 р. Постанова бере порівняння 1947 р. лише з попереднім 1946 р., залишаючи без уважки цифри, напр., 1940-1941 р.р.

По-друге, видно, що величезний недосів озимих культур большевики хотіли надолужити засівом ярових культур повесні 1947 р., особливо ярої пшениці і проса. Але дійсність відставала від бажання: в областях - Зінницькій, Одеській, Херсонській, Миколаївській і Чернігівській - "сівба ярих колоскових тривала 15-18 днів і провадилася повільніше, ніж минулого року". Так само далеко не виконано було плану сіви по такій важливій культурі, як картопля: колгоспи виконали на 67 %, а радгоспи й того гірше - на 46,2 %. І це не зважаючи на те, що "поліпшилось оперативне керівництво сільським господарством, що насамперед проявлялося у більш гострому і своєчасному реагуванні з боку партійних та радянських організацій на ті чи інші зриви та хиби, що виявилися в ході весняної сівби". Це практично визначає вакханалію арештів, судів і адміністративних заслань. Таким чином люди мають відповідати за тяжкий стан сільського господарства в Україні, а не комуністична система і спровокована нею війна. Між тим, як констатує Постанова, - "колгоспи не забезпечили себе насінням, фуражем, а в ряді місць і продовольством; парк сільсько-господарських машин і тракторів, який за час війни зазнав великих руйнувань і спрацювання, а кількісному і якісному відношенні відстає від потреб; кінське поголів'я за час війни зазнало великого скорочення, а наявне в колгоспах жве тягло, внаслідок недороду кормів в 1946 р. було виснажене... Сільське господарство України повністю ще не відбудоване" ... / Там же /.

По-третє, щоб не провалилася весняна сівба в Україні, большевикам довелося підхарчовувати голодаючих селян. "Одержана допомога продовольством дозволила організувати громадське харчування в полі, що дало можливість колгоспникам успішно справитися з труднощами весняної сівби" ... / Там же /. Недурно голова ради міністрів УРСР Корнієць частував 28.VI. парадним обідом голову місії ЮНРРи в Україні п. Поль Уайта з його співробітниками.

Найбільше уваги приділено було збиранню врожаю. Для цього наказано було: 1/ "організувати своєчасний вихід на збиральні роботи всіх колгоспників, робітників МТС і радгоспів", 2/ "своєчасно організувати ручне збирання врожаю косами й серпами", "звернути особливу увагу на організацію ручного збирання хлібів", "виділення по кожному колгоспу і радгоспу груп косарів і це говорить не на користь механізації большевицького сільського господарства, 3/ для напруження фізичних сил селян - "застосувати індивідуальну та дрібногрупову відрядність на збиральних роботах"; 4/ в разі простоя комбайнів - "доз-

волити колгоспам провадити збирання хлібів на відведених для комбайнів ділянках простими збиральними машинами і вручну "раніше це заборонялося"; 5/ в сімох південних областях України наказувалося збирання врожаю зернових колоскових культур "простими машинами і вручну провести за 10-12 робочих днів, а в інших областях - не більше як за 13-15 робочих днів"; 6/ разом з тим застерігання проти "випадків неорганізованого вступу колгоспів у збирання врожаю", тоб-то щоб колгоспи, почавши дотерміново збирати врожай, безконтрольно не використали чого для себе; 7/ рекомендовано "збирання колосків вручну" дорослими й підлітками; 8/ запропоновано підносити до скирти снопи з ближчих 3-4 гектарів вручну, а з більш віддалених ділянок - "підвозити тяглом, використовуючи на цій роботі переважно корів колгоспів і корів особистого користування колгоспників, робітників та службовців"; 9/ оскільки літо 1947 р. в Україні було дощове, то запропоновано було перебороти й цю несприятливу для зборки врожаю обставину: "провадити збирання і хлібозаготівлі при будь-яких умовах. Не посилятися на погану погоду, а пристосуватися до неї і провадити збирання безперервно до повного його закінчення"; порушення цього наказу потягло за собою, несумнівно, жорстокі карі: арешти, заслання тощо. 10/ забезпечити "роботу молотильних агрегатів протягом усього світлового дня", тоб-то з 4 год. ранку до 10 год. вечора; при браку робочої сили це визначає таку саму тяглисть і "соціалістичного" робочого дня селянина; 11/ передбачаючи, що голодні селяни будуть всякими способами красти зерно, Постанова наказувала: "встановити на й суворіший облік врожаю на збиранні, молотьбі, очищенні та перевезенні зерна". Для цього було встановлено архі bureaucratiчну систему. Увесь хліб зважувався на токах біля комбайнів та молотарок; в той же день одправлявся призові возія, вагу зерна, назву культури і сорту, там щоразу звірялося вагу хліба за приймальними квитанціями пунктів; по полях їздили весь час об'їзники, що стежили за "охороною врожаю", щодня обліковували "кількість скошеного і украденого в копні, хрестці та бабки хліба". Навіть наказано, щоб "всі відходи, одержані в результаті очищення зерна після молотьби та комбайнів, звозувати, очищати і прибуткувати". Наслідком такої пильної охорони, несумнівно, були численні засудження с/госп. робітників на ув'язнення й заслання; 12/ запропоновано переглянути й затвердити на загальних зборах колгоспів нові "норми виробітку й розцінки робіт у трудових на всіх збиральних роботах з урахуванням досягнень передових колгоспників", тоб-то підвищення потюгонної системи; 13/ наказано "забезпечити в 1947 р. безумовне і повне виконання державного плану заготівель", "розгорнути в 1947 р. хлібозаготівлі з першого дня збирання", організувати повернення колгоспам, радгоспам і селянським господарствам з першого обмолоту одержаної ними насінної, продовольчої і фуражної позички від держави, а також задачу натуроплат за роботу МТС на рівні з хлібоздачею по обов'язкових поставках, - виконання цього безоглядного здириства забезпечування щоденним графіком; 14/ використовували "на хлібовивезенні кшр і в колгоспів, а також корів, які належать колгоспникам, робітникам і службовцям"; 15/ харчові аванси в рахунок розплати за вироблені трудові видавали "в розмірі не більше 15 % від фактично заданої кількості хліба державі"; при тм наказано було

" рішуче пресікати всякі спроби порушення цього закону, притягаючи винних у завищенні цих відрахувань до відповідальності, як за розбазарювання хліба;" всі партійні, радянські, заготівельні й с/господарські органи контролювали видачу колхозникам авансів, щоб вони не перевищили 15 % здачі хліба державі; 16/ так само було організовано "цілодобову охорону бурякових плантацій", щоб доконати "рішучу боротьбу з втратами і розкраданням цукрових буряків при кованні, зберіганні й перевезеннях"; 17/ також і щодо "боротьби з втратами і розкраданням картоплі та овочів" було організовано збирання їх так, щоб вся картопля й овочі, накопані за день, просушувалися, перебирання й здавалися в той же день загоспунствам держави або кооперативам колхозів, за зважуванням, обмірюванням і записами; 18/ для заохочення селян до праці, не зважаючи на всі ці жахливі її умови, було наказано, що "повсякденна політична агітація повинна проводитись без посередньо в полі, на токах, у бригадах, ланках," де виступали змобілізовані концертні бригади, колективи художньої самодіяльності, кінопересувки, пересувні бібліотеки і, розуміється, всякі агітатори - брахунці. Коротко формулювала Постанова сенс всього задуму так: "головне і основне полягає в тому, щоб не допустити втрат при збиранні врожаю," - тоб-то в перекладі на економічну мову - скоротити реальний заробіток селян до крайнього мінімуму. В західних областях УССР зверталось головну увагу на "притягнення куркульських господарств до обов'язкових поставок сільгосппродуктів" / Там же /. Що це означає на ділі, ми знаємо з практики розкуркулення в Україні в 1929-30 р.р.

В агітаційній кампанії навколо жнив було визнано й акцентовано, що "косарі й жнець будуть вирішальною силою", тоб-то, що "в цьому році хліб на великій площі доведеться збирати вручну." Тому основний натиск було спрямовано на найбільшу експлоатацію людської сили за директивою: "починати роботу на світанку і працювати до пізнього вечора" / "Рад. Україна" 26.VI.47/. На збільшення годин праці доводилося наполягати ще й тому, що по колгоспах не вистачало навіть кіс, напр., на Уманщині їх бракувало щонайменше - 600 штук, в Новомиргородському районі - 1.000 шт. і т.д. / Там же /. Праця на комбайнах провадилася майже цілодобово: "робочий день починаємо з зарею і кінчаємо далеко за північ", - писав Ф. Жадько, комбайнер Апостолівського району Дніпропетровської області / "Правда Укр." 12.VI.47/. Тому повсюди на с/госп. кампанії було мобілізовано тисячі службовців і робітників.

На цю потогонну систему українське селянство відповіло різними способами самозахисту, щоб зберегтися від понадсильного виснаження і щоб одержати більшу частку врожаю для власного прохарчування. Насамперед, запрактиковано було байкот комуністичної панщини - невихід на колхозну працю, особливо в непогодні дні, що їх було в цьому році багато. В колхозі "Іскра комунізму" Диканського району не вийшло на працю 40 косарів. Тоді компартія скликала в неділю, дозволивши в цей день не працювати / так! /, загальні збори 293 членів цього колхозу, але з'явилося всього 30 чоловік / "Правда Укр." 12.VI.47/. Так, прямим ухилом від мітингів українські селяни зберігають себе від психичного пресу агіток. Іншим способом боротьби з компанійною є самостійне дотримання соціалістичного гасла про 8-годинний робочий день: В колхозі ім. Кірова Сумського району "є немало таких людей, що виходять на роботу з 9-10 годині ранку і попрацювавши годин 6-7, поспішають додому", а "тимчасом 110-працездатних колхозників сидять вдома" / "Рад. Укр." 16.VI.47/. На житомирщині також "усе лихо - в низькій трудовій дисципліні. Люди виходять на роботу дуже пізно і закін-

чують її задавго до заходу сонця. До того ж тут часто справляють усякі свята", - скаржиться кореспондент "Рад. України" / 2. IX-47 /. Так само в Могилів-Подільському районі - "через низьку трудову дисципліну в молотильних бригадах робота на току починається лише о 10-11 годині дня і закінчується ще до заходу сонця" / Там же /. Очевидно, власна праця вдома для колхозників здається потрібнішою, ніж праця на панщині. Таке приватновласницьке настановлення захоплювало навіть сільських комуністів, напр. "демобілізований фронтовик Сидір Кулик з колгоспу ім. Куйбишева / Глобінського району на Полтавщині / довгий час уникав роботи на вирішальних ділянках виробництва", аж доки йому зауважили, що "так не личить комуністів", тоді він "зрозумів, що від нього вимагає партія" і т.д. / "Рад. Укр. 16. УП-47 /.

Найголовнішим методом боротьби за свою пайку хліба від комуністично-панської "економії" було занеження показників врожайності, бо від фіксації цих показників залежав обрахунок хлібоздачі державі і т.інш. Тому кметні голови колхозів обстоювали низькі показники, комуністичні ж погоняйли домогалися встановлення якнайвищих. Незабаром комуністичні охочі помітили, що вони могли б більше видерти з глотки селян хліба, коли б не деякі "керівники колгоспів, які стали на шлях обману держав" - на шлях умисного занеження "фактичної врожайності". Наприклад, в Старобільському районі колгосп ім. Шевченка визначив врожайність озимої пшениці, жита, явса на 3-4 цент. вище за дійсну. В артіль ім. К. Лібкнехта врожайність ярої пшениці вдалося знизити наполовину. В артіль ім. Кірова по озимій пшениці замість 18 цент. показано - 11,8 цент., а по озимому житу замість 15 цент. - 10,7 цент. В артіль "Шлях до соціалізму" врожайність занежено по житу і пшениці на 7 цент. по ячменю на 11 цент. / "Рад. Укр. 16. УП-47р. /.

Рятувати хліб від комуністичної пелюки доводилося також в спосіб проволікання хлібоздачі. Виправдовуючим і підставовим мотивом були дощі, що не давали можливості висушити зерно. Так, в Казанківському районі Миколаївської області було вивезено за другу п'ятиденну липня лише половину тієї кількості, що було задано в голодному минулому році. В Ново-Одеському районі "близько тисячі тонн зерна осіле в колгоспних токах". Почавши першими по Чернігівській області жито, Ізюнівський, Варвинський, Срібнянський та Іванківський райони "затягують початок молотьби і здачу хліба державі" / "Рад. Укр. 16. УП-47 /.

В деяких колгоспах Могилів-Подільського району "по 3-4 доби зовсім не вивозять хліба на пункт заготзерна. 35 колгоспів житомирщини" регулярно аривають графік хлібоздачі, а деякі колгоспи "останнім часом вивіз хліба зовсім припинили" / "Рад. Укр. 2. IX-47 /.

Вінницька обл. не виконала навіть двох третин серпневого завдання по хлібоздачі. Темп вивозу зерна послаблювався щоп'ятиденно. По пшениці хлібоздачу було виконано лише на 57 % / Там же /. Притримуючи, що зголоднілі й виснажені ненормованою працею селяни прагнуть нарешті наїстися хлібом з нового врожаю. Тому голова колгоспу ім. Бульбоного Сумської області т. Кричок "обмолотивши частину хліба ... не здав державі жодного кілограма, а роздав зерно на трудодні" / "Рад. Укр. 2. IX-47 /.

Ось такий жахливий порушник сталінського заповіту! Так само в Липовецькому, Чернівецькому і Могилів-Подільському районах конотуються "численні факти розкрадання і приховування хліба" / Там же /.

Нарешті, останнім способом охорони здобутків селянської праці від комуністичного грабунку була запроваджена практика виконувати хлібоздачі, замість пшеницею, - кукурудзою, просом, гречкою. В такий спосіб, наприклад, в Гайсинському районі "в колгоспах осіло коло 300 тонн товарного зерна" / "Рад. Укр." 2. IX. 47 /.

Отже, селяни

не поспішали молотити пшеницю й жито, чекаючи досягання пізніх культур — для хлібоздачі.

При такому антикомуністичному настановленні українських селян, доводилося комуністам вживати всяких побічних заходів, щоб прискорити й збільшити хлібоздачу, а саме: будувати криті токи й переносні сушарні для поспішного висушування зерна на току; примушувати селян носити снопи вручну до току, щоб тягло використувалося виключно для возки хлібоздачі; гоняти дітей збирати колоски по скошених ланах з обрахунку 10-15 колосків на 1 м² і т. інш. Очевидно, рятування від смерті "колосками" 1932 р. навчило комуністів, що й "колоски" можуть дещо дати! Ці всі заходи справді дали уряду СРСР ті запаси харчової стратегічної сировини, що дали їм можливість з літа цього року підвищити тона в розмовах з державами західного світу. "Хліб — це теж зброя! З достатком хліба нам не страшний ніякий ворог!" Рад. Укр. Іб. УП-1947р./ Коли, не зважаючи на масове псування спішно зведеного вогонь хліба, в елеваторах большевиків завантажувалися свіжі мільйони тон хліба, вони надбали собі нову міцну підойму для утримання в слухняності / харчовою карткою / міських мас робочих і службовців, а також для речової дипломатії в окупованих зонах. З осені цього року соватська дипломатія набуває знову крайньої впертості й зухвалості. Чи переживуть же наші селяни після "врожаю 1947 р." цю тяжку зиму 1947-48 рр. ще неясно. Несумнівно, вони запекло борються з комунізмом за своє існування. Якщо ж "викачка хліба" в кінці 1947 р. буде провадитися в такий спосіб, як в осени 1932 р., то весна 1948 р. може бути страшнішою, ніж весна 1947 р., коли Україну рятували харчопаставки РРР.

Отже з усього цього ясно, що за всяких умов і ціною всяких народніх жертв "майстри соціалістичного голоду" хочуть самі вижити та ще й утриматися в урядових креслах.

В. В.

" ІНТЕРМАРІУМ "

Подасмо тут лише попередню фактичну інформацію про міжнародну організацію "Інтермаріум" на підставі книжки "Інтермаріум", виданої в Римі в 1947 р. Середньо-Європейським федеральним клубом / "Рома, в'яз Джозеппе Меркалії, № 15-Е, інт. 7" в польській мові. Оскільки ця організація складає проекти і одстоє пропозиції, що істотно зачіпають інтереси України, - маємо на меті в дальшому дати критичну оцінку концепції "Інтермаріума."

- 0 -

На обкладенці згаданої книжки зображено карту "Межимор'я", яке покриває на ній території таких країн: Албанії, Білорусі, Болгарії, Хорватії, Чехії, Естонії, Литви, Латвії, Польщі, Румунії, Сербії, Словакії, Словенії, України / з Кримом, але без Кубані / Угорщини, Греції. Під цією картою підпис: "Доля Межимор'я - то є майбутнє 100 мільйонів європейців!" 71 сторінка цього журналу містять в собі: вступ, організаційні підстави / статут /, ідейні засади, декларації федерального осередку в Римі, найважливіші декларації федерального осередку в Лондоні, спільні виступи Федеральних осередків.

Наскільки можна судити з цих матеріалів, рух і організація "Межимор'я" започаткувалися в Римі. Тут, в скорому часі після закінчення війни, було закладено 18. VII. 1945 р. Центральний Європейський Федеральний Клуб з участю представників від албанців, білорусів, хорватів, естонців, литвинів, латишів, поляків, сербів, словенців, словаків і угорців. Головою клубу став др. Міха Крек, заступником його - Кліуш Понятовський, а секретарями - др. Кирил Зебот і Густав Цельмінш.

В самому ж журналі зазначено, що найстаршим з федеральних осередків є Центральний-Європейський Федеральний Клуб в Лондоні / 32, Стенгоп Гарденс, Лондон Енд-Вест 7 /. В членстві цього клубу репрезентовані такі народи: білоруси, чехи, естонці, литовці, латиші, поляки, словаки, українці й угорці. Перша програмова відозва цього клубу під назвою "Наші цілі" була підписана 12 листопаду 1945 р. такими особами: Едальд І. Якобсон; Юзеф Годлевський, Ерік Марія Галлер, Кліуш Лукасевич, Володимир Лежак-Борін, Карель Лохер, Казімір А. Матуляйтис, Стефан Поміан, Лев Прхана, Петер Придавож, Леонід Подграп, Броніслав Скалак, Зденек Сладечек, Володимир Соловій / українець /, Ян Саріус і Кліуш Вентерс.

Федеральний осередок в Сполучених Штатах Америки було утворено в квітні 1946 р. як "федерацію американців центрально і східно-європейського походження" в Вашингтоні /. В ньому беруть уділ представники: хорватів, литвинів, поляків, сербів, словаків, словенців, українців і угорців. Засадю дії цієї американської федерації "Межимор'я" є "Програмові засади", що їх ухвалено було 10-11. IV-1946 р. Цей документ підписали представники таких американських організацій: Унія греко-католиків в Сполучених Штатах Америки і Канаді / карпато-русини / - Стефан М. Ткач, Американська Литовська Рада - Леопольд Сімутіс; Конгрес Полонії американської - Кароль Розмарек; Сербська народня федерація - Д. С. Христофер; Ліга сло -

вацька в Америці - Петр П. Юрчак ; хорватське об'єднання в Сполучених Штатах Америки і в Канаді - Ін Д. Буткович ; хорватська католицька унія - кс. М. Г. Гранібович ; Український народний союз - Микола Мурашко, Товариство українських католиків в Америці - Богдан Катамай.

В Парижі було закладено в другій половині 1946 р. "Центрально-Європейський Федеральний Клуб," в якому є представники білорусів, естонців, хорватів, литвинів, латшів, поляків, румунів, сербів, словенців, словаків, українців і угорців.

Федеральні осередки в Бруселі й Бейруті були зорганізовані в першій половині 1946 р. Вони існують і діють, як і римський і парижський клуби, на підставі "Хартії вільного Межимор'я", що її було ухвалено ще 28 серпня 1945 року. Крім того, в останній час було закладено нові осередки "Межимор'я" в Брюсселі, Женеві, Стокгольмі, Лісбоні. Пропагандою ідей "Межимор'я" також займається польська організація "Прометеус" в Буенос-Айресі /Аргентина/. Організація "Межимор'я" має свої інформаційні органи: 1/ в Римі виходить "Бюлетень Інформаційного Інтермаріум" - вийшли № № 1-4 ; 2/ в Бейруті - з серпня 1946 р. видається "Бюлетень Інформаційний" ; 3/ Крім того Петро Вледарський видав в Римі працю "Новий Лад а засада народності".

Напрямок діяльності "Інтермаріума" вимальовується з його уставодавчих документів в такий спосіб : "Статут Середне-Європейського Федерального Клубу в Лондоні" визначає, що метою співпраці його членів є "досягнення федерації народів середньо-європейських. Така федерація, що спирається на самовизначення, демократію і рівність даних народів, вважається за підставу незалежного існування тих народів. Справедливе і слухне розв'язання всяких політичних, економічних, культурних і суспільних проблем повинно шукатися в інтересі добробуту і поступу даних народів, а рівно і в інтересі Європи, як цілості, та інших частин світу. Локальні і регіональні порозуміння, сперті на розважному компромісі і добровільному співробітництві, неминуче потрібне для будови міжнародної згоди. Цю мету досягається в спосіб : а/ встановлення спільних засад співпраці між народами середньо-європейськими, з одного боку, і іншими європейськими і позаєвропейськими народами, з другого боку ; б/ проектування взірця федеральної конституції, що гарантує народам незалежність, політичну і господарську цілість кожного народу - члена федерації ; в/ пропагування тих цілей та способів і засобів для досягнення їх за допомогою дискусій, лекцій, періодичних видавництв, книжок і т.п. ; за допомогою культурної діяльності, як виставки, концерти, театральні вистави, громадські зібрання, наукові і культурні конференції, підготовка програми виховання, яка зважаючи на індивідуальні історичні досягнення кожного народу, повинна підкреслювати їх спільні цілі ; г/ підтримування міжнародної доброї волі для прискорення порозуміння і мирної співпраці в світовому масштабі". / § 2 /

Основний декларативний документ цього ж Лондонського Федерального клубу - "Наші цілі" подає свої засадничі міркування в таких сімох пунктах :

" 1/ Середня Європа, тоб-то територія між Німеччиною і Росією, складає природно географічну і господарчу цілість, що є замешканою певною кількістю середніх і малих народів, які мають спільні інтереси і подібну культуру, на підставі чого вони повинні бути зорганізовані на основі федерації. Тільки в такий спо-

сіб Середня Європа перестане бути ареною боротьби великих держав і тереном постійних рухів, що загрожують мирові;

2/ В рамках федерації Середньої Європи кожен народ буде мати повне право збереження своєї народної окремішності, вживання й розвитку власної культури і виховання в тому дусі молоді. Існування в сусідстві народів з різними індивідуальними характеристиками є важливим для культурного розвитку людства, будучи одночасно побудником поступу цивілізації. Кожен народ буде мати також право за власною волею організовувати, за засадами державної конституції, своє релігійне, політичне, суспільне і господарче життя.

3/ Федерація повинна спиратися на основні засади шанування прав вільної людини. Центральна федеративна влада допільнує, щоб ці права були збережені і було утримано внутрішній спокій, що ґрунтується на засадах християнського милосердя, загальній справедливості і прийнятого конституційного порядку.

4/ Істота федерації полягає в тому, щоб стосунки між її членами були мирні, оперті на засадах справедливості, порядку і взаємної поваги. Суперечки за кордони — джерело гострих непорозумінь між державами, цілком вільними від всяких зобов'язань — знаходили б в лоні федерації задовільне розв'язання. Це було б зручнішим, коли б питання йшло не стільки про політичні інтереси держав, як про практичні користи народів, що їм федеральна конституція забезпечувала б вільний обмін людей і краму.

5/ Офедеровані держави Середньої Європи будуть мати спільну закордонну політику.

6/ Спільні оборонні сили федерації прислужилися б для забезпечення світового миру і для забезпечення території федерації від неспровокованої агресії. Навіть найменшого учасника федерації вони забезпечили б від зовнішнього нападу. Той факт, що ці оборонні сили складалися б з різних народніх груп і підлягали б спільному контролю, — був би забезпеченням, що їх не було б вжито з метою нападу.

7/ В господарчій ділянці федерація злучиться в єдиний великий господарчий організм декількох країн, що самі є заслабі, щоб бути окремими господарськими одиницями. Це полегшить для малих держав швидкий господарчий розвиток, що його не могли б досягнути, працюючи окремо. Для зовнішнього світу ця федерація була б спільним цілим. Взаємні внутрішні інтереси учасників і плани урядування цілістю були б полагождені на підставі окремих бажань. Комунікація провадилася б і розвивалася в інтересах, як окремих народів, так і федерації як цілості. Найголовніше, що ця федераційна організація господарства пов'язала б окремі народи з світовим господарством і в такий спосіб причинилася б до міжнародного обміну товарів і до господарчого поступу зацікавлених країн.

Простора декларація федерального Середньо-Європейського клубу в Римі — "Хартія вільного Межимор'я" з 28.VIII.1945 р. насамперед констатує, що в наслідок другої світової війни всі народи Межимор'я, крім грецького, потрапили з неволі гітлерівської до большевицької / § 1/. Батьківщиною і взірцем тоталізмів — мусолінієвого і гітлерівського є большевицький тоталізм. Народи Межимор'я повинні уважати боротьбу з большевізмом своїм головним обов'язком для щастя свого і всього людства / § 2/. Советський союз знищив засади Атлантийської Хартії насильною анексією Балтійських держав і Кримським диктатом щодо Польщі й Югославії, запровадивши фактично "сфери впливів", що порушують право самовизначення народів і будуть причиною отрашніших світових конфліктів в майбутньому / § 3/. Задля щастя народів Межимор'я під диктатурою Советів визначало б,

що Совети стали б господарем всієї Європи / § 4/. Оскільки концепція "сфер впливів" і організації світової безпеки за взірцем рішень в Дулібартон Оак і в Ілті протилежні ідеям самовизначення народів і права їх вільного посідання в рамках ОН, - то мусить бути відомою гасло - вільності для всіх народів Європи і світу / § 5/. Щоб забезпечити вільність народам Мехимор"я і щоб зміцнити мир в Європі і всьому світі, - треба дбати про утворення на території Мехимор"я федерації, до складу якої увійшли б такі народи: албанський, білоруський, болгарський, хорватський, чеський, естонський, грецький, литовський, латвійський, польський, румунський, сербський, словацький, словенський, український і угорський / § 6/. Всі народи Мехимор"я зв'язані спільною історією, бо за останні віки ці народи боронилися, захищали своє існування від зажерливості сусідів - імперіалізмів німецького, російського і австрійського. Всяке поєднання народів Мехимор"я служило для їх моральної та культурної користі. П'ятими долями Мехимор"я було причиною світових конфліктів в 1914, 1939, 1941 рр. Тому народи Мехимор"я повинні врахувати науку своєї історії та зв'язати на свій обов'язок устатковувати взаємну пошану, ознайомлення з культурними здобутками та поборювати всі прояви національного шовінізму. Історія навчає, що зберігаючи суверенність, потрібну для повного розвитку всіх національних сил, треба, щоб держави Мехимор"я співпрацювали в союзі і виступали разом як одна політична і оборонна цілість / § 7/. Народи Мехимор"я характеризуються своєю демократичністю / 12 % громадян - польсько-литовської федерації користувалися повними правами, в той час як в Англії лише 1 %; традиції сербської скупщини; селянська сербська королівська диваотія; демократія карінтієнської держави з 1111 ст./ та тим, що на 50 - 80 % складаються з селян / § 8/. Народи Мехимор"я виявили за 20 років між двома війнами величезну економічну силу, добре розв'язали земельну реформу в Прибалтиці, широко провадили соціальні реформи, гармонійно поєднували індустріалізацію з хліборобством, широким кооперативним рухом / § 9/. Засадами майбутнього суспільного устрою федерації будуть:

а/ дбання про визволення людини від панолі капіталу і машини в спосіб підтримки малого, по можливості власного, і середнього промислу; б/ дбання про гарантування кожному громадянину праці; в/ опертя хліборобського устрою на здоровий, дрібний, рентовний індивідуальний власності; г/ усуспільнення ключових галузей промислу та співучасть робітників в управлінні і прибутках підприємств / § 10/. Конфедерація буде спиратися на такі засади: А/ конфедерація повинна забезпечити співпрацю сконфедерованих держав в ділянках: спільної закордонної політики; спільної оборони; керівництва спільними господарчими справами; узагальнення освіти і культурного взаємоблину між сконфедерованими народами; Б/ Для здійснення конфедеративних завдань функціонуватимуть такі спільні інституції: а/ для координування закордонної політики - Рада конфедерації, складена з рівної кількості представників від всіх сконфедерованих держав; б/ для координування адміністрації - Виконавчий Комітет конфедерації, що керуватиме спільними інститутами; в/ для співробітництва культурного, економічного і т.п. в/ для координування законодавства - Міжпарламентарна Унія, складена з делегацій парламентів сконфедерованих держав; Г/ Політичний устрій всіх сконфедерованих держав повинен гарантувати пошанування прав одностаттєвої волі думки, релігійного культу, політичних переконань, слова і т.ін.; Г/ Спільна оборона конфедерації за допомогою таких органів: а/ постійної інституції, утвореної з делегацій генеральних штабів сконфедерованих держав, б/ спільне вчре командування на випадок війни, в/ власні збройні сили, утворені з військ всіх сконфедерованих держав / насамперед, летунство і флоту/; ця спільна сила повинна стати школою "конфедеративного патріотизму і взаємного пізнання і зближення народів конфедерації"; Д/ державними мовами інституцій конфедерації повин-

ні бути всі мови сконфедерованих народів і мова англійська або французька, як спільна мова / § II/. Всі існуючі спірні питання не виключають співпраці в боротьбі за незалежність всіх народів Межимор'я. Землі народів Межимор'я, що після першої світової війни залишилися за межами окремих його держав, повинні бути повернуті до своїх матерей. Для національних меншостей гарантуватиметься персональна автономія - в ділянці культури, самоврядування, аж до утворення окремих кантонів / § 12/. Виникнення в Межимор'ї сильної конфедерації, не агресивної і не імперіалістичної за своєю структурою, - корисно для миру в Європі, для співробітництва з іншими народами, зокрема з обома англосакськими державами в ділянці політичній, економічній і суспільній. Конфедерація Межимор'я положить кінець німецькому імперіалізму на сході і півдні Європи, і відокремлюючи німців від росіян дасть мир і стабілізацію стосунків в Європі. Народи Межимор'я здебільшого слов'янські, але західної культури і орієнтації, - тому вони є єдиним можливим сполучником між російським сходом і європейською цивілізацією. Народи Межимор'я будуть прагнути до добрих стосунків з російським народом, якщо він зречеться свого імперіалізму. В разі виникнення загальноєвропейської федерації Межимор'я буде готувати і позитивним внеском до зорганізованню Європи як політичній, господарської і культурної єдності на засадах добровільної співпраці всіх її вільних народів / § 13/.

" Програмові засади " федерації американців середнє і східно-європейського походження є найкоротшим з усіх уставних документів Межимор'я і має особливий характер за змістом, що викладений в шістьох пунктах : 1/ федерація обов'язується дбати про збереження і підтримку американського стилю життя, 2/ схилити уряд США до праці для справедливого й тривалого миру, що спирається на Деклярацію Прав, на Атлантийську Хартію і чотири свободи; 3/ протидіяти ворожим комуністичним і іншим антидемократичним впливам; 4/ підтримувати безпеку і добробут Сполучених Штатів через домагання такої політики, що принесла б тривалий спокій всім народам світу, в тому числі і народам Межимор'я з його 160 міль. населення; 5/ схилити уряд США, щоб він домагався повернення прав і самоврядування тим народам, що їх було насильно цього позбавлено; 6/ схилити уряд США, щоб він доконав гарантії вільних і неспальшованих виборів в країнах Межимор'я під доглядом міжаліантської комісії. З цією метою з цих країн повинні вийти советські війська і советська таємна поліція, до чого зобов'язує арт. 6 московської деклярації з 1943 р.

Діяльність федерації Межимор'я характеризується такою низкою документів, що їх опубліковано в цій книжці " Інтермаріум " :

А/ Римський осередок випустив :

- 1/ " Після закінчення воєнних операцій " - серпень 1945 р.
- 2/ " Вибори " як знаряддя советського утиску " - з 10.І.1946.
- 3/ " Апеляція до громадського сумління " - з квітня 1946 р.
- 4/ " Відозва до демократів " - квітень 1946. /проти інкорпорації прибалтійських держав до Советів/.
- 5/ " До всіх об'єднань народів Межимор'я на еміграції " з мая 1946 р.
- 6/ " Символ спільної боротьби проти спільного гнобителя " з 17.УП-1946. /з приводу засуду ген. Михайловича /.
- 7/ " Про вільність, справедливість, демократію " - з 3.УШ-1946.

В/ Лондонський осередок випустив :

- 1/ " Відозва " з березня 1945 р. /проти розбору Польщі за рішеннями Ялтинської конференції/;

- 2/ " До народів Америки " - з грудня 1945 р./заклик до приєднання до Межимор"я, - згадуються, як учасники його і австрійки, що їх пізніше, з невідомих причин, в списку народів Межимор"я вже не вміщують ! /;
- 3/ " До наших земляків " - з січня 1946 р.
- 4/ " Меморандум для спеціальної Комісії УНО для справ втікачів і ДП " - з II травня 1946 р./з апелем про захист і опіку над неповоротцями /.
- В/ Спільні виступи федеральних осередків :
- 1/ " Декларація середньо-європейського федерального руху " в 4 липня 1946 р., подане в Парижі міністрам В. Британії, УСА, Франції /це є попередження, що " жадна проба дальшого вирішення проблем Середньої Європи на засадах фактичного стану, що його утворено умовами в Тегерані, Алті, Потсдамі і Москві - не дасть позитивних наслідків і не спричиниться до усталення миру"; цю декларацію підписали клуби в Лондоні, Парижі, Римі і Вашингтоні/.
- 2/ " Заява середньо-європейського федерального руху " з 12. УШ. 1946 р. до делегатів мирної конференції в Парижі./від клубів в Лондоні, Парижі і Римі /.
- 3/ " Декларація в справі втікачів з Середньої Європи " з листопаду 1946р./ від клубів в Лондоні, Парижі, Римі, Баїруті і Вашингтоні /.

Подаємо винятки з "Денника подорожі по Австрії і Німеччині" польського публіциста Павла Гостовця, в яких автор порушив проблеми актуальні і цікаві для нашого громадянства.

Р е д а к ц і я.

I.

18 1946.

Пан М., український поет, мешкає в одному з численних емігрантських приміщень, в яких кожна кімнатка є приміщенням для одної родини. З коридору входжу до простірної кімнати. Біля стола застаю жінку і двох молодих людей, що є зайняті порядним сніданням. По одному з ліжок ходить говорячи двохрічна дівчинка з золотими лльочками, що наразі не виходить з ліжка задля браку черевичків. На одному ліжку спить мужчина, років ок. 40 в чорному вбранні, блідий з темним волоссям, що спадає йому на чоло. То мусить бути пан М. Пізнаю його по конечній для письменника здібности ізолюватися. Прощу, щоби його не будили і розмовляю наразі з молодими людьми. Вони оба були восени 1938 року на Закарпатті і з того часу стало є в дорозі: Прага, Братислава, Відень, Львів, Київ і знову Братислава, Відень. По дорозі побували в німецьких в'язницях і концентраках. На вішаку висять три шкіряні плащі підбиті легким футром. Так виглядає уніформа сьогоднішнього Агасвера. До цього наплечник і вигідні чоботи. Нічого більше.

М. пробуджується. Показується, що наші дороги перехресувалися в різних місцевостях. М. є від 25 років емігрантом. Останню країною, де мав можливість праці протягом кількох років, була Словаччина. Після кожного примусового виїзду переставав він писати і думав, що залишив літературу назавжди, та за якийсь час знову почав писати. Тепер має збірку віршів і розпочав писати повість.

На вікні бачу каталог львівського Українського Видавництва, що його накладом було видано в 1942-43 році кількесот томів, творів найкращих письменників галицьких і наддніпрянських. Переглядаю його з зацікавленням. В цих роках і в цих умовах, коли більша частина української інтелігенції пішла уже в підпілля і приймає участь в партизанському русі, жадний інший з народів континенту не здобувся на подібне досягнення на літературному і видавничому полі. Більша частина імен є для мене новістю. Розмовляємо про сучасну українську поезію і її парнаси́зм. М. дарує мені примірник Камени Миколи Зерова.

- Мені не потрібні жадні книжки. Мій цілий багаж повинен міститися в наплечнику, де вже маю кілька рукописів.

Тому що є соняшна погода, М. бере мене з собою на цілий день в гори. Ідемо разом через місто, потім підходимо поволі вгору до засніжених, блискучин на сонці гір.

В розмові показується переді мною поволі окрема і відмінна структура української еміграції. У відрізненні від інших еміграцій

на континенті, еміграція ця не має характеру воєнного біженства, що про її характер децидує близькість кордону і присутність бензини. Українці вицофувалися протягом 25 років з України до Польщі, з Польщі до Закарпаття і Чехословаччини, звідти до Австрії і Німеччини. На еміграцію пішла їх ціла інтелігенція. Нечисленні письменники, що залишилися в краю, або криються серед повстанців, або - як Рильський - мусять в асисті поліції виголосувати на вічах промови проти "бандитів". Завдяки присутності інтелігенції, на кожному етапі відвороту негайно могли повставати школи, університети, громадські комітети, часописи, видавничі фірми, книгарні, що були перенесені що раз далше на захід. Навіть в Інсбруку існує вже українська книгарня.

В цих умовах виховалися вже в поході два покоління української інтелігенції. Здається, що в цю хвилину має Україна найбільш незалежну інтелігенцію в Європі. В цій незалежності виховали її советські засланні, мадярські і румунські арешти і концентраційні табори німецькі. Хто пройшов цю школу, дуже мало залежний є від ogrіваного мешкання, сталої платні, бібліотеки і інших користей, що їх приносять компроміси й колаборації.

Мені приходить на думку, що парпасизм українських поетів походить правдоподібно з туги скитальців до всього того, що літературі є найбільш стале і тягле, з потреби продумання наново Віргілія і Горация, що їх вірші більше носимо в пам'яті, аніж в наплечнику. Мимовільно порівнюю продукцію цих письменників - тепер скрізь нелегальних - з продукцією бідною і наївною французької літератури з цих же років, що адже черпає з найбогатшого літературного джерела наших часів.

З М. і його співмешканцями розмовляємо, як старі знайомі. Нас не ділять жадні спогади з 27 років війни й спору польсько-українського, що в цю хвилину для польської і української сторони є цілковито програною. Коли пишу ці слова, чую їх голоси ясні і приязні.

23.....1946.

До переходового табору в Німецькому Музеї в Мюнхені вже від ранку прибувають све нові втікачі з советської зони. В приходовій залі можна би було провадити докладну хроніку випадків в цілій Східній Європі. Маю вражіння, що цим ніхто не цікавиться. Народи Заходу віддали східню частину материка Советам, вважають цю справу за зліквідовану і втратили всяку цікавість до всього, що там діється. Яка газета схотіла би друкувати таку хроніку?

До нашої спальні приходить вранці дезертир з польської народньої міліції. Він є бувшим учнем середньої школи, вигладає на 17 років і є в стані цілковитого вичерпання. Лежачи на дошках оповідає слабим голосом свою сумну історію.

Він був мобілізований літом і по короткому перешколенні приділений до самостійного відділу міліції, що мав завдання поборювати бандитизм. Вкоротці з таким самим більшовицьким відділом його відділ був висланий в Люблинське воевідство.

-- " Від хвилини виходу з казарм - оповідає - ми не дістали ані одної порції харчів. Наші советські товариші, що вже привикли жити на кошт населення, грабували придорожні села. Ми спочатку соромилися грабувати своїх, однак за кілька днів більшість з нас ледви трималися на ногах. Ми почали грабувати на свою руку і так пройшли

більшу частину краю. Врешті ми були перед лісами, де ховалися бандити. Два дні оба відділи посувалися в глибину лісу, що здавався бути цілком порожнім. На третій день ми дійшли до схову бандитів і розпочався бій. Так звані бандити показалися жовнірами далеко краще озброєними і вишколеними, як міліція. Наш відділ був швидко розбитий і втікаючи скоро, залишилося в ньому коло командира тільки около 26 міліціантів. Не багато краще виглядав також відділ советів, що був разом з нами. В цей день я постановив втікати до Німеччини і почав шукати нагоди, щоби не наражувати на переслідування близьких і рідних, тому що родина міліціантів вважається закладниками."

Зранку іду до приятелів, яких шукаю даремно два дні. На цей раз знаходжу їх дома. Ми йдемо разом до знайомих, що прибули недавно зі сходу. Я слухаю обширного звіту про перебіг випадків на сході Європи до 1942 р. У вечорі щойно повертаю до Німецького Музею, з яким, мимо прохань приятелів, я не хочу розлучитися.

Оповідання моїх нових і старих приятелів руйнують усяку мою доцільночасну уяву про східній фронт, що був мені знаний до цього часу з воєнних комунікатів і звітів т.зв. військових знавців.

Довідаюся, що криза східнього фронту розпочалася вже в осені 1942р. Причиною цієї кризи була політика партії і війська, що змагало до винищення людей на східніх окупованих теренах. Загрожене населення зачало втікати і скупчуватися в лісовій смузі, що лежить межи Балтійським морем і Карпатами.

Літом 1942 року в лісах повстав партизанський рух. Його першими організаторами були відділи боевиків-галичан, що по невдачній проклямації незалежності у Львові 1941 року і по німецьких терористичних актах - знайшлося у відкритому конфлікті з окупантами.

Організація повстанців має два поверхи. Перший поверх творить озброєна і вишколена людність терену, що боронила своїх громад і апровізаційної підстави руху. Другий поверх творили летучі відділи, що згромаджувалися в zagrożених місцях.

Боронячи лісової смуги, через яку проходили всі дороги, що вели на фронт, повстанці створили в тилах німецької армії організаційні і транспортні труднощі. Реакція німецької армії, карні відділи, палення сел і "вищення" людей не мали успіху. Відтятий від свого тилу німецький фронт змінювався з бігом часу в щораз то тонший ланцюг так зв. "ігельштеллунген" / чолові становища/, що їх гарнізони, прив'язані щораз більше до нагромаджених запасів харчів і муніції затрачували здібність свободних маневрів. Під першим сильнішим напором советських військ в 1943/44 рр. фронт цей заломився як хатка з карт протягом кількох тижнів.

Советській армії, що надходила вслід за втікаючими німцями рівнож не відповідала присутність в її тилах повстанців. Першим відрухом червоних була спроба ліквідації повстанців "ману мілітарі" / оружною силою/. Слабий успіх цієї спроби і пильні інші завдання, що стояли перед советською армією, змусили її до зміни тактики і уникання відкритої війни з партизанами. Військової операції в більшому масштабі розпочала советська армія проти повстанців щойно в жовтні 1945 року.

Не є легкою річчю викликати з лісів і розброїти людей, що протягом чотирьох років боронилися проти німецької армії і за для своєї страшної лісової вільності посвятили свої родини, спалені живцем СС-ами. Щоби схилити їх до виходу зі сховищ, треба було запропонувати щось іншого, як це, що могла їм зафігувати советська окупація.

Приклад повстанців найкраще показує границі терору, що впливає найбільше за посередництва уяви. Зі страху вмирають найчастіше в ліжку, в теплому мешканні. Перед карним відділом всі майже одо-буваються на відвагу, захищаючись з гідністю і простотою.

В цілі морального упокорення окупованого терену німці впровадили систему закладників, беззглядно винищуваних разом з родинами, па-лення сел і масове переселення людности, вдаючись тим самим відразу до середників, що їх Макіявелі вважає останніми ресурсами диктату-ри, сумніваючися, чи знайдеться багато деспотів, що схочуть втри-матися при владі за таку ціну. Границя доцільности терору була швидко переступлена і німці знайшлися супроти волі спротиву, на яку вже не впливала боязнь репресій. Збройний опір і партизанський руз заявили скрізь, як реакція місцевого населення на безправ'я і жорстокість окупантів.

Свою моральну силу черпав збройний опір звідти, що ясно відповідав на питання надії волі. "Чи система влади, сперта на насильстві, зможе довго втриматися?" Це питання було у всіх головах. "Ні", відповідали повстанці, "ця система не зможе утриматися і ми са-мі зруйнуємо її або перетриваємо". В їх устах ця відповідь набира-ла спеціальної ваги. Повстанці спаливали за собою мости і входили на дорогу дуже небезпечну, що вимагала докладного обрахунку своїх сил і сил ворога. Успіх, хоч би частинний, в їх акції, виказував незамітну перед цим границю могутности найбільших потуг світу і це поширювало надію, чого не могли дати крутійські і нещирі обіцян-ки найбільших державних мужів.

"Чи мовчазне очікування, в якому перебуває людство континенту, не є вже признанням існуючого стану річей?" питали інші. "Якщо ми визнаємо, хоч тимчасово, існуючий і накинтий нам часово лад, чи може бути взагалі поворот до свободи колись можливий?" Багато простих людей думала і думає тепер, що зречення навіть тимчасове з їх прав погрожує їм втратою волі на довгий час, і наслідком цьо-го найважливішим завданням континенту є невизнання під жадною умовою накиненого ладу. Доки існує збройний спротив, яким є, що існуючий лад не є тривалим, ані визнаним, як довго так багато молодих і стар-ших громадян посвячують своє життя в протестаційній акції. Тому також засяг руху спротиву є багато ширший, аніж число його актив-них учасників. Його спомагають усі, що не скапітулювали перед силою і бачать в збройному рухові завдаток повороту до свободи і легаль-ної влади.

Як кожна самочинна народня імпровізація, збройний рух має свої світ-ла і тіні. В його покритих таємницею рядах сидять часто поруч з со-бою ідеалісти, герої, бандити і провокатори. Його сила - як ми вже згадували - не лежить в натурі його вчинків, але в загальній ситуа-ції, з якої цей рух взяв свій початок.

Нераз ми бачили, що в часах безправ'я і брутальної сили народ доба-чав своїх оборонців радше в відривних розбійниках, аніж в брехливих суддях і губернаторах, що торгують з царями провінціями. Сьогодні Европа знов увійшла в один з таких періодів.

Такі були підстави повстанського збройного руху на цілому материку. В його східній частині, де утиск окупанта був надто сильний, і тра-диція нелегальности влади більша, цей рух набрав більших розмірів і заважив - може навіть децидуючо - на виник воєнних дій. Початки збройного руху були подібні до себе скрізь в Європі, його дальша доля однак цілком інша на Сході і на Заході Європи.

На Заході збройний рух дочекався офіційного признання, був засипаний квітами і відзнаками, щоби поволі, разом з поворотом до легальності зложити в кошарах свою зброю і або увійти до регулярної армії, або повернути до цивільного життя... В Східній Європі забракло легальності і інших умов konieczних для повороту повстанців. В цій частині Європи рух цей не дочекався ніякого, навіть мовчазного признання. Зупиняємося над фактом, що англо-американська преса однодушно називає партизанів "бандитами", "фашистами" і "власовцями", тоді, коли в часі цієї війни рух цей зробив такі великі прислуги альянтам, паралізуючи внутрі німецьку армію. Самостійний народний рух спротиву против безправ'я і сили не знайшов в opinіi Заходу ані признання, ані зацікавлення.

Цей факт каже нам припускати, що існуючий сьогодні розголос межи Сходом і Заходом не кінчається на дипломатичних непорозуміннях, а сягає далеко глибше. Взаємна погорда і легковажність опанували широкі кола людности, проникаючи аж до глибини лісів і болот, де перед цим ніхто не чув про протиставлення східної і західної цивілізації.

Провалля, що відділює сьогодні Схід і Захід поширюється щоденно під нашими ногами. На втікачів зі Сходу дивиться англо-американська окупаційна влада більш менш так, як наци дивилися на жидів і циганів. Справді ще їх не палять по крематоріях, однак - що нераз ясно слідує - відмовляється їм права азилю, старається їх нераз "зо одер зо" - як казав нераз Гітлер - відіслати їх назад за демаркаційну лінію, з цілковитим призи́рством до людського життя і людської гідности.

Примусова висилка до Советів не бажаних вернутися робітників і полонених дало непередбачені і неочислимі наслідки. Багато з них вже не живе. Інші мандрують безконечними рівнинами, оповідаючи про свою сумну долю... Їх оповідання знаходять більше слухачів, аніж урядова преса. Слухачі пригадують собі, що англійські і американські міністри, вичікуючи терпляче з капелюхами в руках в передпокоях Кремля, не знайшли слів потіхи і надії для громадян Советів. "Що мали нам казати?" питають ці громадяне - "Чи хтось говорить до м'яса? Ні. Щоби його купити, треба говорити з різником. Англійці і американці їздили до ботька Сталіна, щоби купити наше гарматне м'ясо і щоби добити торгу, були гтові на всі уступки, а спеціально коштом інших країв".

Ті, що приїжджають зі Сходу привозять з собою відголос таких розмов. Не трудно догадатися, як не вигідно сьогодні кремлівським володарям бути людьми, які - хоч за високу ціну - продали своїх підданих на гарматне м'ясо. Їх самозрозуміла іри́тація знаходить собі вираз в грубія́нстві супроти їх вчорашніх союзників і це боронить їх подекуди від таких підозрінь.

Байка про знана́видженого капіталіста, що кривавою рукою загортає гроші, здобуті кривдою і примусом, віджила тепер в Советах на цей раз без більшого успіху офіційної пропаганди. Вона є засадничою частиною психологічної підготовки Советів до майбутнього конфлікту межи Союзниками.

Чи цей конфлікт настане, чи ні, є ясным, що напруження межи альянтами охопило надто великі маси людства, щоби могло бути тепер зліквідоване шасливою редакцією тої або іншої дипломатичної формули. Відносини межи Сходом і Заходом увійшли в стадію "погорди", яка поволі починає переїдати також залишену усіма богами зону советських впливів. Може бути, що проминуть покоління, заки ця взаємна погорда уступить місце якимсь іншим більш людським почуттям.

27..... 1946

"Ви дайтеся йому пізнати", сказав мені випробуваний приятель, даючи мені адресу шмуглярів. В цьому фаху немає нотаріальних актів, все полягає на взаємному довір'ю і інтереси робляться "для особи". Залежно від того, хто ким є, можна з ним заклимати ті або інші умови. Тому, заки приступитися до речі, треба "датися пізнати", оповісти щось про себе і про те, як цей світ є створений. Шмуглярі слухають уважно не перериваючи, і залежно від того, що думають про оповідача, приймають або відкидають його пропозицію.

Цей звичай приходить мені на гадку з нагоди моєї зустрічі з советським старшиною, що переходується на селі. Молодий, жвавий, пристійний, мій співбесідник є також освічений, тому що закінчив один із радянських факультетів історико-філологічних. Вихваний в умовах, де одне необережне слово може мати необчислимі наслідки, він є дуже обережний в розмові. Дві години ми розмовляли про літературу і університети і щойно після цього обережного вступу розмова наша має більш живий і свободний характер.

Зі сміхом розповідає він мені про почеси, з якими його зустріли відразу альянтські старшини, і про несподівану перемену їх відношення, як тільки показалося, що він не хоче повертати на батьківщину.

-- "Тут на Заході є так само, як і в Росії. Від особи, зле баченої в НКВД всі втікають, як від заповітного. Ніхто не спитав мене навіть, чому не хочу повертати. Самий той факт, що я мушу бути в незгоді з НКВД - вистарчив".

Питаю його, чому советські офіцери є проти повороту на Батьківщину. Він відповідає мені обширно, і відмінно від того, що про це звичайно думають тут на Заході, підхваляючи себе, що советські громадяне є захоплені високою життєвою стопою в Західній Європі. Це, що бачили советські жовніри в Європі і що маємо тепер перед очима, дійсно ледви чи уповноважнює до таких узагальнень.

Згідно з тим, що мені оповідає мій бесідник, в Соведах легко було створити дуже енергійну армію, що готова була йти вперед, хоч би на кінець світа. Поліційний терор і утиски прибрали в 1936-39 рр. найбільших розмірів і всі мешканці Советів мріяли про залишення мешкання і утечі від очей своїх вартівників. Багато старшин найвищих рангів і тисячі менше знаних старшин впали жертвою чисток і ексекуції, багато з них було у в'язницях, аж до битви під Москвою. Мій співбесідник усі ці роки також чекав на арештування і мав завжди готовим свій тлумачок. В цій ситуації мобілізацію усі привітали, як день визволення і можливості втечі від небезпеки, що висіла над усіми.

"У війську я виконував службу в розвідному відділі танкової бригади. Хоч ніхто цього від мене не вимагав, я старався бути завжди з жовнірами у їх розвідках. Щойно за кілька місяців я почав усвідомлювати собі усю небезпеку зв'язану з таким ремеслом. Але бути самому, перед фронтом, здалека від нагляду - це мені здавалося тепер чимсь захоплюючо-новим. Тут щойно я чувся вільним і відносно безпечним."

Питаю, що думали і що чули старшини, що йшли з в'язниць на фронт.

-- "Німці не залишили нам ніякого вибору. Їх перемога була рівнозначна зі смертю і знищенням. Мобілізація принесла нам надію свободи, і цю надію ми були змушені боронити перед Гітлером".

Мій співбесідник гадає, що по тим самим причинам, за-для яких усі привітали мобілізацію, як визволення, демобілізація зустрінеться з великими труднощами. Хто хоче вертати в умови, які були перед війною? Небезпека чисток і терору здавалася бути закінченою, однак англо-американці достарчили Сталінові стільки лаврів і політичних побід, що його положення тепер є сильно зміцнене і поворот до відносин з 1939 року здається бути конечним. Одиною можливістю порятунку в цій ситуації може бути нова війна або створення межі альянтами такого напруження, що б унеможливило демобілізацію і поворот до передвоєнних відносин. В цих умовах повстала в СРСР сильна воєнна партія, що стремить до дальших завоювань і до використання міжнародної кон'юнктури або принаймні до створення ситуації, що вимагає постійного воєнного поготівля, що забезпечувало б армію від чисток і терору.

Супроти такої небезпечної еволюції англо-американці хотіли би усіма способами підтримати Сталіна і політичну поліцію проти військової опозиції. Для цієї цілі хотіли би певно дати сталінському урядові більшу позику а навіть відкрити таємницю атомової бомби. Здається, однак це є сумнівним, чи така політика доведе до бажаних виників, т.зн. до демобілізації і заспокоєння Советського Союзу. Сталін не може зречися трону і виїхати до своїх приятелів на Флориду. Мусить втриматися за всяку ціну при владі. Супроти труднощів, мусить лавірувати, відсувати терміни, нічим не зв'язуватися, зарезервовуючи для себе також можливість стати на чолі воєнної партії.

Наша розмова переходить на інші теми. Молодий старшина розповідає мені про свою маму, що сама одна залишилася після погромів і чисток, і про свої дитячі роки. Слухаючи його, бачу відому мені з давніших років безмежну рівнину, над якою сьогодні розпростерся сумерк саме в південь.

Вертаючи до міста, думаю про наївність політиків, що маневрують в передпокоях диктатора, так, як би рішення про війну і мир лежало в його руках. Диктатор може розстріляти ще один мільйон підданих, але не може ані на хвилю вирватися з описуваного нами стільки разів механізму диктатури. Якщо мій співбесідник мав рацію, то розумію причину песимізму, що шириться сьогодні в Лондоні. Захід зв'язався необережно з чужим собі і незрозумілим механізмом чистої диктатури і його думка - як каже Велс - знайшлася "на шнурку". Яку б не вибрав Захід тактику проти Советів - кожна буде недобра.

З М І С Т

1. Комуніке ОУ Громадськості 3 стор.
2. В. Лісовицький - Майстри соціалістичного
голоду 4 "
3. В.В. - " Інтермаріум " 15 "
4. Денник подорожі Павла Гостовця 21 "